

—
Верховний
Суд

Касаційний господарський суд у складі
Верховного Суду

Аналіз стану здійснення правосуддя при
розгляді господарських справ у 2019 році

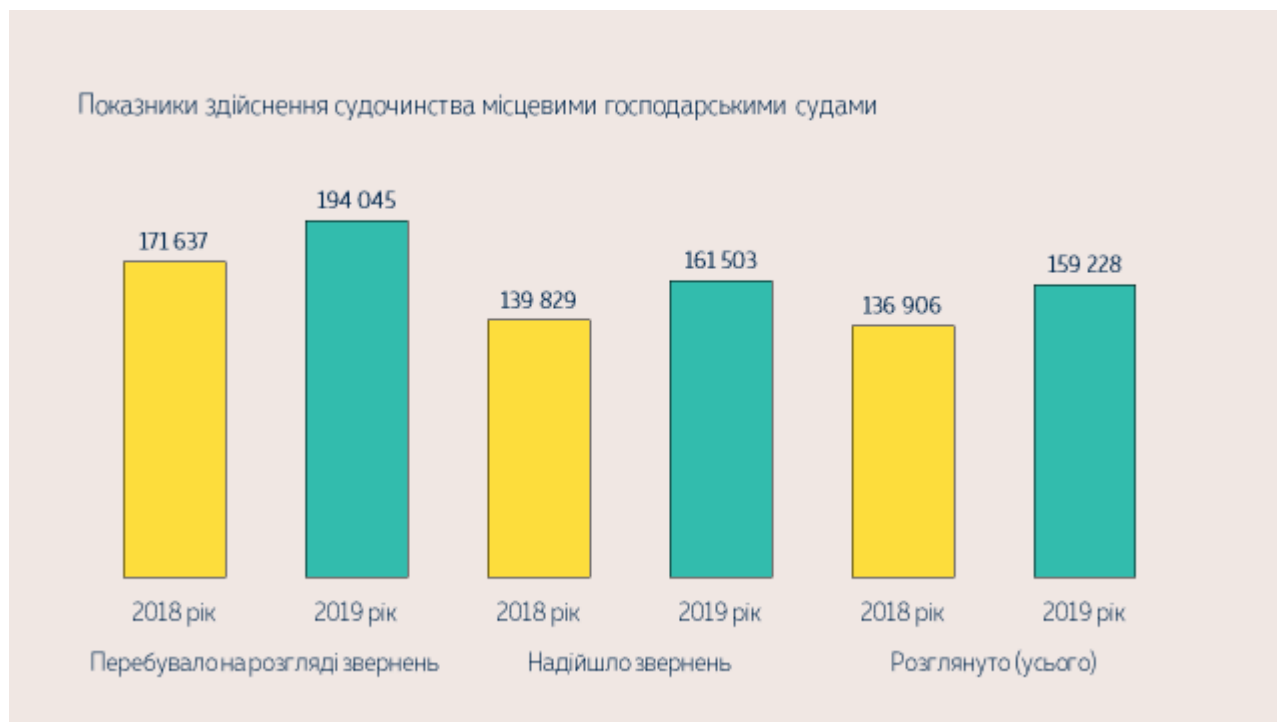
ЗМІСТ

I. Інформація про стан правосуддя у системі господарських судів України в 2019 році _____	3
1. Інформація про роботу місцевих господарських судів _____	3
2. Інформація про роботу апеляційних господарських судів _____	8
3. Інформація про роботу Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду _____	12
3.1. Здійснення правосуддя _____	12
3.2. Робота судових палат, секретаріату Касаційного господарського суду та інших підрозділів _____	20
II. Основні тенденції звітнього періоду _____	20

I. Інформація про стан правосуддя у системі господарських судів України в 2019 році

1. Інформація про роботу місцевих господарських судів

У 2019 році на розгляд місцевих господарських судів надійшло 161,5 тис. процесуальних звернень, що на 15,5 % більше, ніж у 2018 році. **Загалом на розгляді перебувало близько 194 тис. процесуальних звернень** (на 13,1 % більше порівняно з попереднім роком), з яких розглянуто **159,2 тис.** (на 16,3 % більше, ніж у 2018 році) або **98,6 %** від тих, що надійшли.

Відповідно до рекомендацій Європейської комісії з питань ефективності правосуддя стандартом, який свідчить про ефективність здійснення судочинства, є показник 95–105 %. Він рекомендований як один з інтегральних показників ефективності діяльності суду і розраховується за формулою: кількість розглянутих справ та матеріалів за звітний період поділити на кількість нових справ та матеріалів, що надійшли за звітний період, і помножити на 100 відсотків.

Наведені показники свідчать про ефективність здійснення судочинства в господарських судах, усі спори вирішуються в розумні строки для вчинення процесуальних дій (**середній термін перебування процесуальних звернень на розгляді в місцевих господарських судах становив 82 дні**).

Зокрема, найбільший відсоток розгляду справ мають господарські суди Одеської (107,9 %), Рівненської (101,9 %) та Сумської (101 %) областей, що говорить про досягнуту судами ефективність з розгляду справ та зменшення залишку нерозглянутих звернень на кінець звітного періоду.

Місцеві господарські суди за результатами розгляду процесуальних звернень постановили **134,7 тис.** судових рішень, які можуть бути оскаржені в установленому порядку.

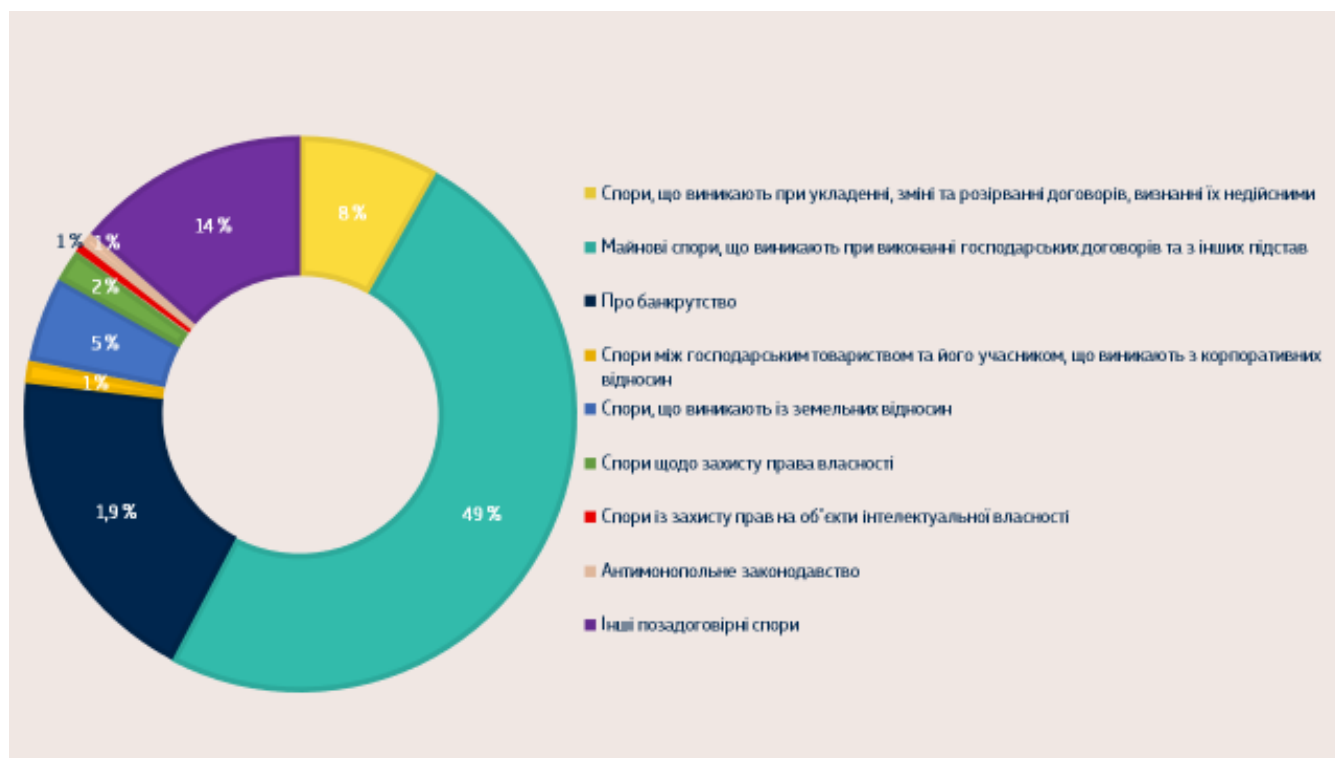
За результатами розгляду справ присуджено до стягнення на користь суб'єктів економічних правовідносин понад **416 млрд грн.**

З переважною більшістю судових рішень учасники справи погоджуються і не оскаржують їх в апеляційному порядку: **80,9 % рішень судів першої інстанції** набирають законної сили після закінчення строків на їх оскарження.

У місцевих господарських судах **питома вага змінених та скасованих від постановлених судових рішень становить – 3,7 %.**

Найкращих показників якості розгляду справ досягли господарські суди Чернівецької області, які традиційно щорічно мають високі показники якості постановлених судових рішень, а також Тернопільської, Житомирської та Волинської областей, де кількість змінених або скасованих судових актів дорівнювала відповідно 1,2 % та у трьох останніх 2,3 % від ухвалених ними.

Структурний аналіз результатів розгляду основних категорій господарських справ протягом 2019 року показує:

– традиційно найбільше (49,5 %) розглянуто справ **з майнових спорів, що виникають при виконанні господарських договорів та з інших підстав**, – 37,2 тис.;

– з розглянутих загалом господарських справ 8,2 %, або 6,1 тис. справ, пов'язані зі спорами, що виникають при укладенні, зміні, розірванні господарських договорів, визнанні їх недійсними;

– значну частину справ, розглянутих господарськими судами, – 19,1 %, або 14,4 тис. – становлять **справи про банкрутство**;

– понад 1 тис., або 1,3 %, серед розглянутих господарськими судами становлять справи зі спорів між господарським товариством та його учасником, що виникають з корпоративних відносин;

– у сегменті розглянутих справ – 5 %, або 3,8 тис. – це справи зі спорів, що виникають із земельних відносин;

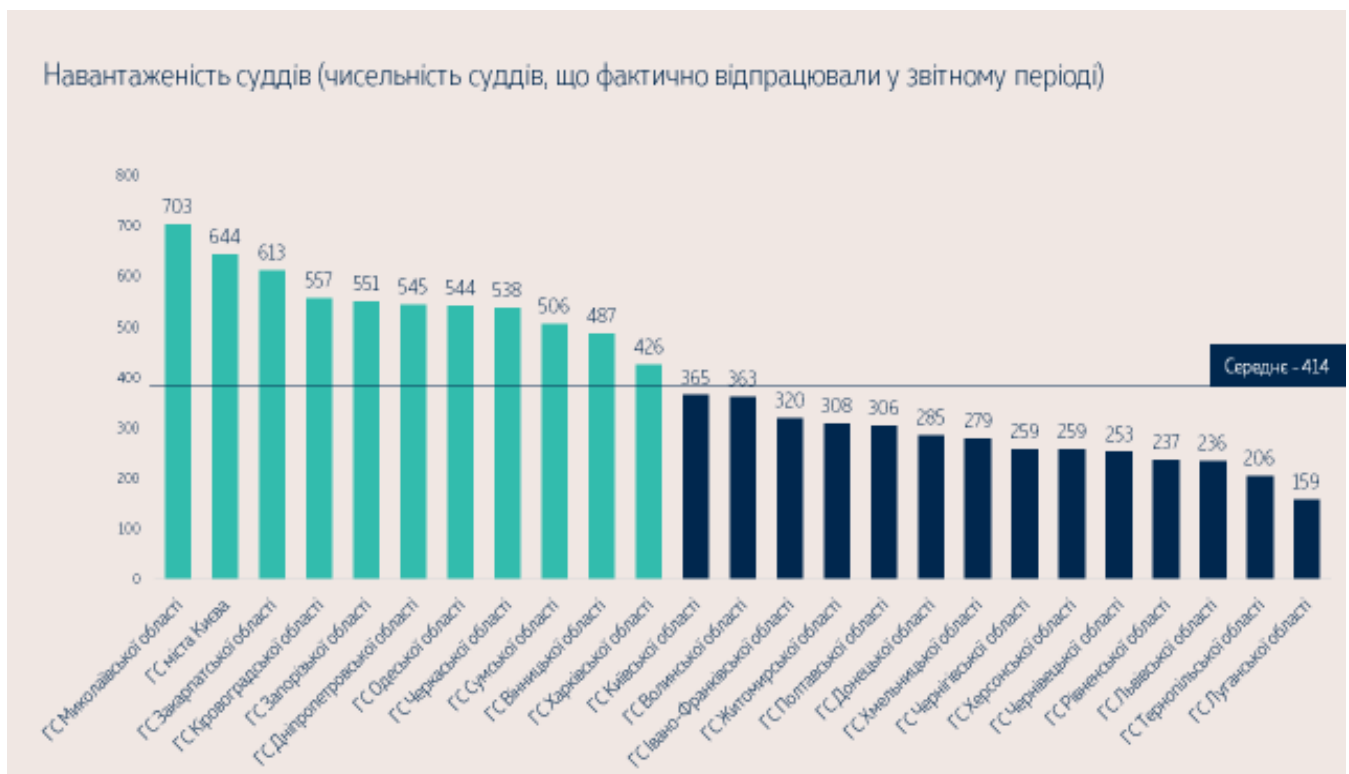
– незначну кількість становлять **спори щодо захисту права власності** – 1,9 % (1,4 тис.) та справи зі спорів, пов'язаних із захистом прав на об'єкти інтелектуальної власності, – 0,5 % (392), зі спорів щодо застосування

антимонопольного законодавства – 0,8 % (564). Інші спори – 13,7 % (10,3 тис.).

Протягом звітного року на 5 % зменшилася спискова чисельність суддів місцевих господарських судів до 495 штатних одиниць із 521 у 2018 році. Фактично розглядали справи 469 суддів, що на 24,2 % менше, ніж визначено штатною чисельністю.

При цьому середнє навантаження на фактично працюючих суддів господарських судів – 414 процесуальних звернень, що у 1,3 рази більше, ніж мало б бути з урахуванням штатної чисельності суддів.

Найбільший середній рівень навантаження мають господарські суди міста Києва (644), Миколаївської (703) та Закарпатської (613) областей.

2. Інформація про роботу апеляційних господарських судів

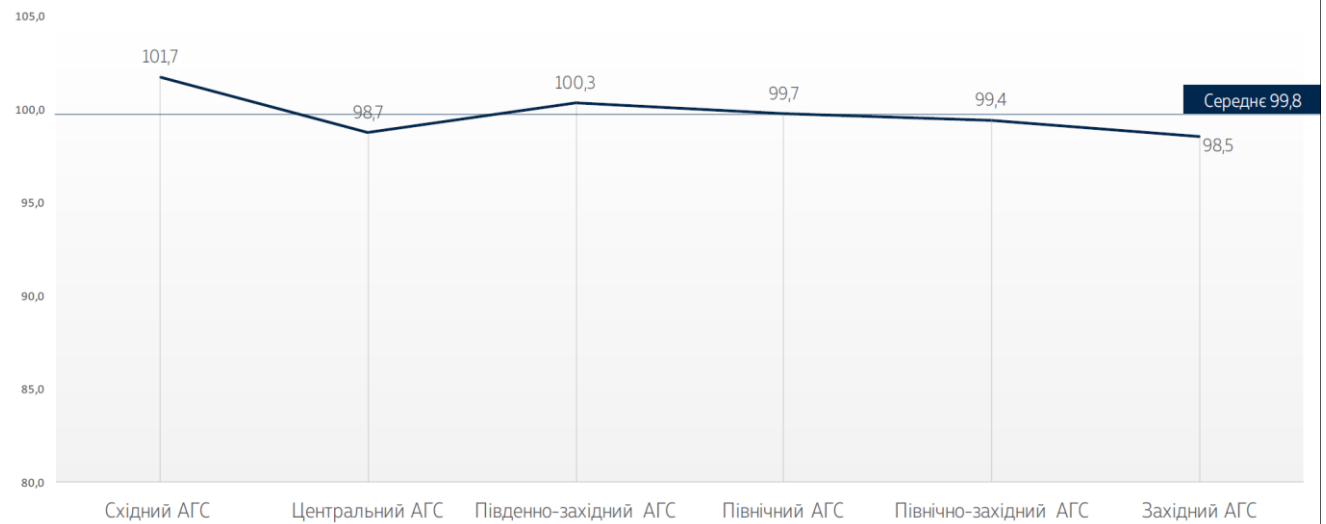

У 2019 році на розгляд апеляційних господарських судів надійшло 41,3 тис. процесуальних звернень, з яких 25,7 тис. апеляційних скарг.

На розгляді апеляційних господарських судів перебувало 46,5 тис. процесуальних звернень, розглянуто – 41,2 тис., або 99,8 % від тих, що надійшли на розгляд. Середній термін перебування процесуальних звернень на розгляді становив 52 дні.

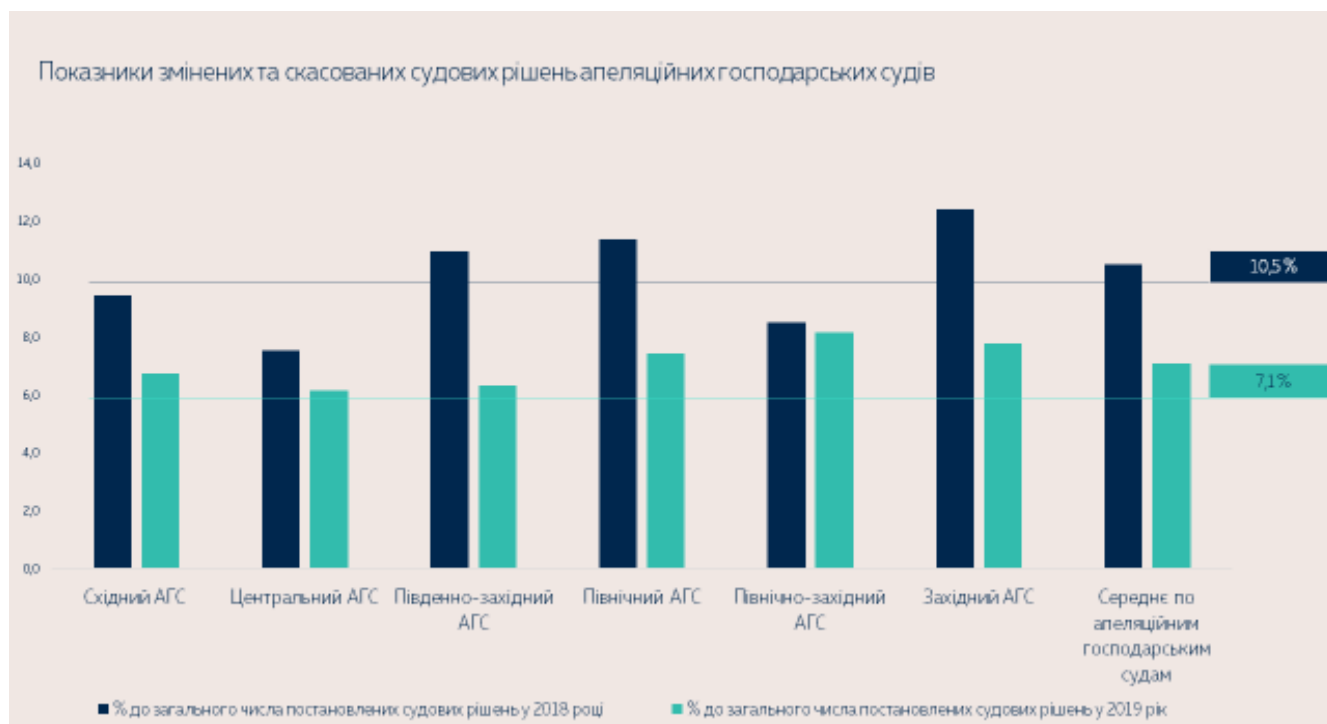
Найбільший відсоток розгляду справ мають Східний (101,7 %) та Південно-західний (100,3 %) апеляційні господарські суди, що свідчить про ефективність розгляду справ, належну організацію роботи в судах.

Ефективність розгляду звернень апеляційними господарськими судами, %

Апеляційні господарські суди за результатами розгляду процесуальних звернень у 2019 році ухвалили **29,1 тис. судових рішень**, які можуть бути оскаржені у встановленому порядку, з них майже **20,7 тис. апеляційних скарг розглянуто по суті**.

Апеляційна інстанція змінила або скасувала **5,3 тис. судових рішень** місцевих господарських судів.

В апеляційних господарських судах **питома вага змінених та скасованих судових рішень становить 7,1 %.**

Найкращих показників якості розгляду справ досягли **Центральний та Південно-західний апеляційні господарські суди**, де кількість змінених та скасованих судових рішень відповідно дорівнює **6,1 % та 6,3 %** від розглянутих ними процесуальних звернень.

Упродовж 2019 року в апеляційному порядку розглянуто:

9,6 %, або 1,9 тис. справ у спорах, **що виникають при укладенні, зміні та розірванні договорів, визнанні їх недійсними;**

– **48,3 %**, або 9,8 тис. справ **з майнових спорів;**

– **3,3 %**, або 670 справ зі спорів між господарським товариством та його учасником, **що виникають з корпоративних відносин;**

– **1 %**, або 207 справ у спорах, пов'язаних із захистом прав на **об'єкти інтелектуальної власності;**

– **3,2 %**, або 656 справ у спорах щодо захисту права власності;

– **9,1 %**, або 1,8 тис. справ зі спорів, **що виникають із земельних відносин;**

Відносин;

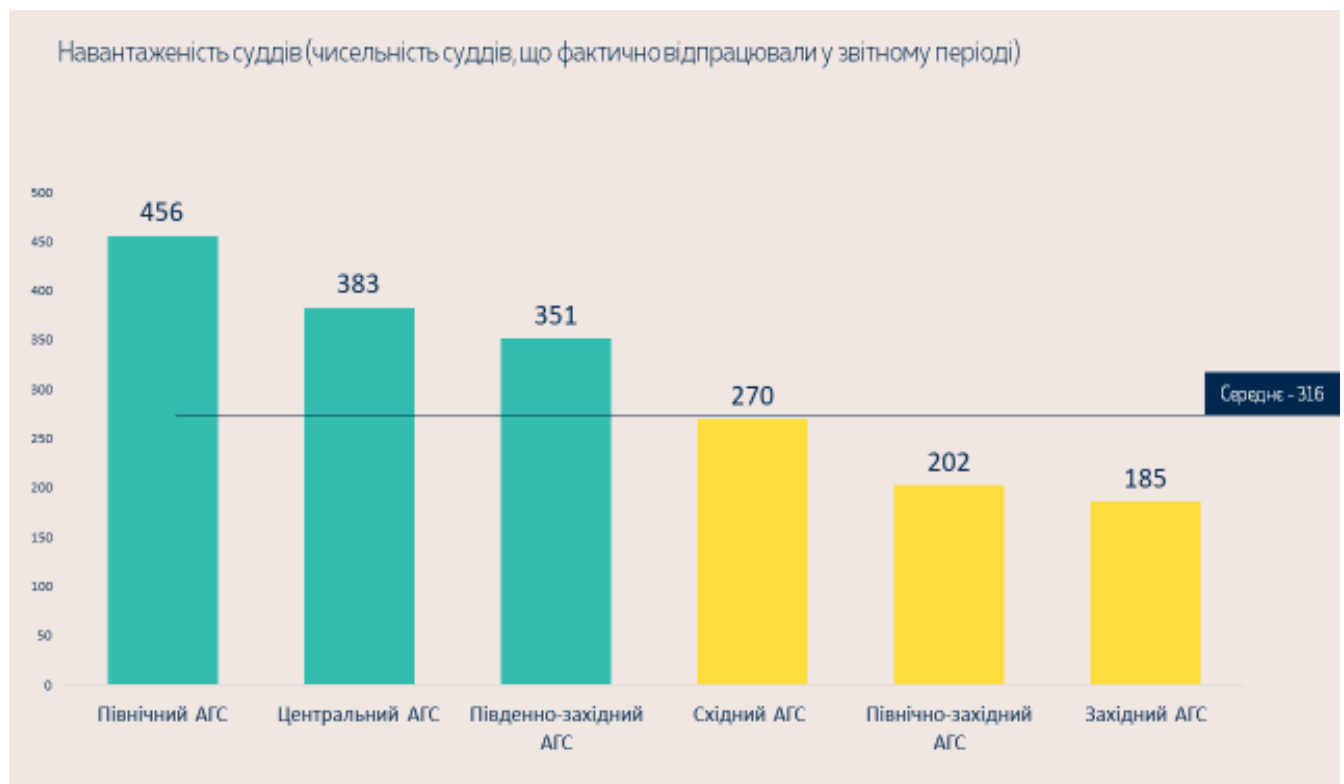
– **12,8 %**, або 2,6 тис. справ **з інших недоговірних відносин;**

– 10,1 %, або 2 тис. справ про банкрутство.

Протягом 2019 року зменшилася спискова чисельність суддів апеляційних господарських судів до 150 штатних одиниць із 178 у 2018 році. Фактично розглядали справи 147 суддів, що на 16 % менше, ніж визначено штатною чисельністю.

При цьому середнє навантаження фактично працюючих суддів апеляційних судів становив 316 звернень, які перебували на розгляді у 2019 році, що у 1,2 рази більше, ніж мало б бути з урахуванням штатної чисельності суддів.

Найбільший середній рівень навантаження мають **Північний** (456) та **Центральний** (383) апеляційні господарські суди.

3. Інформація про роботу Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду

3.1. Здійснення правосуддя

У 2019 році в Касаційному господарському суді перебувало на розгляді **14 603** процесуальних звернення у господарських справах.

Усі процесуальні звернення зареєстровано та розподілено між суддями в установленому чинним законодавством порядку з урахуванням спеціалізації, навантаження кожного судді та інших критеріїв, після чого передано суддям для розгляду.

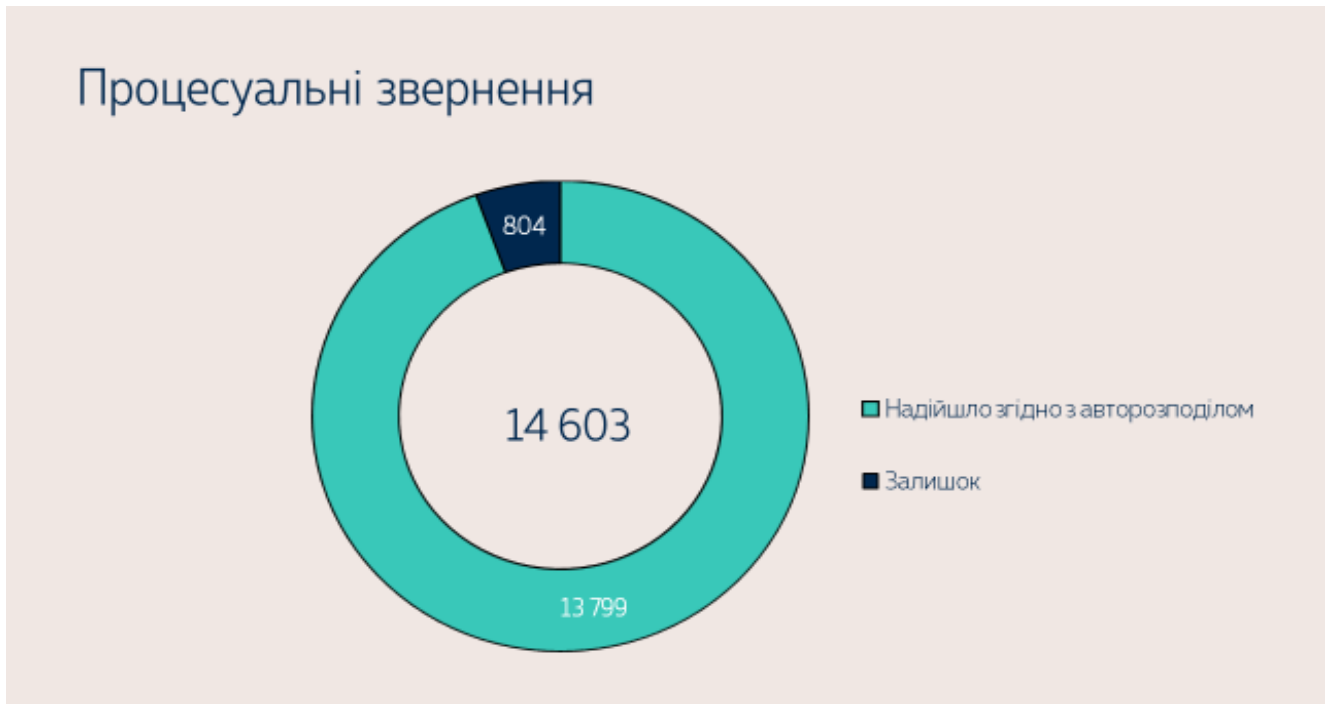

Із загальної кількості процесуальних звернень усього розглянуто 12 914.

Усього розглянуто по суті з прийняттям відповідних судових рішень **7 835** процесуальних звернень.

Крім того, хотілося б також звернути увагу ще й на такі показники ефективності розгляду судових справ судьями Касаційного господарського суду.

Згідно з автоматизованою системою документообігу суду в Касаційному господарському суді у 2019 році перебувало на розгляді **14 603** процесуальних звернення, з них **804** – залишок з попереднього звітного періоду та **13 799** надійшло безпосередньо в 2019 році.

Протягом 2019 року з 14 603 процесуальних звернень всього розглянуто 12 021, зокрема:

- залишено без руху 3 230 касаційних скарг, або 23,4 % від тих, що надійшли;

- повернуто та відмовлено у відкритті касаційного провадження – 5 079 (36,8 %);

- в тому числі по суті – 7 417, з них:

- у 2 025 справах судові рішення судів нижчих інстанцій скасовано, змінено повністю або частково, що становить 26 % від розглянутих по суті;

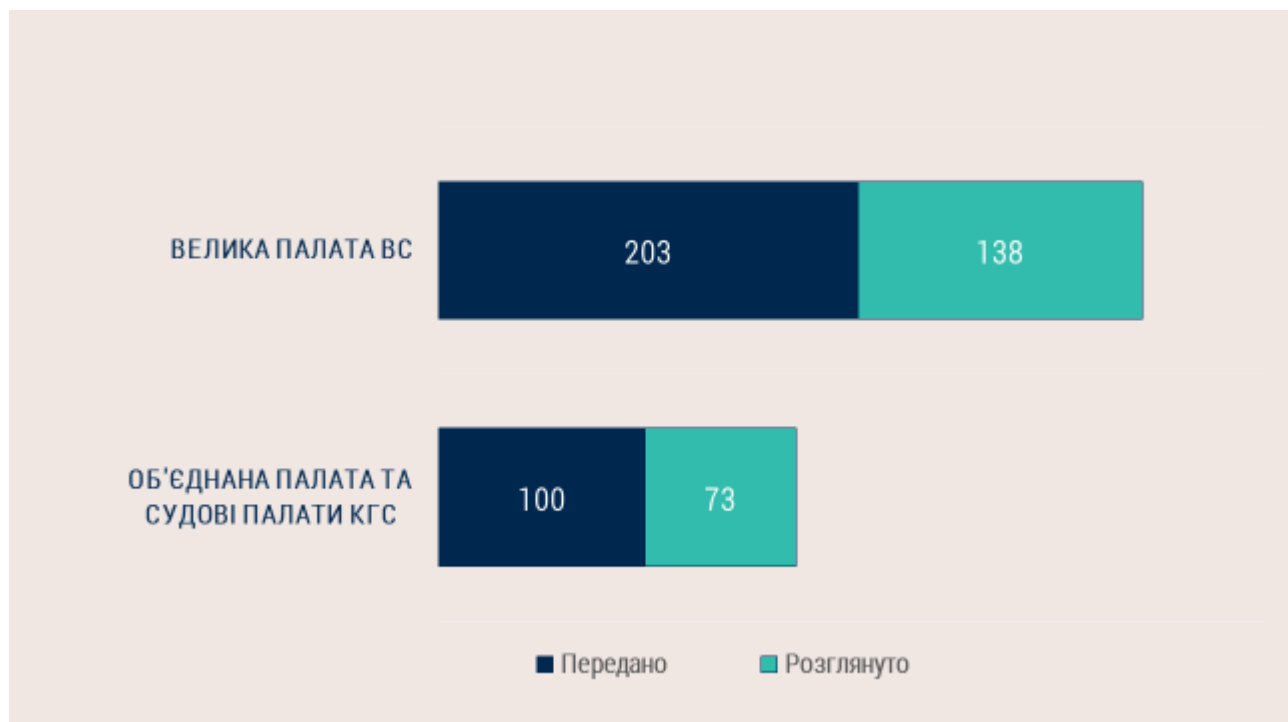
- з направленням на новий розгляд – 1 110 судових рішень апеляційних судів, або 14,2 % від розглянутих по суті (7 835, або 55 % від скасованих та змінених у касаційному порядку, тоді як у 2018 році цей показник становив 59 %) скасовано і передано на новий розгляд до господарських судів у зв'язку з порушенням норм матеріального та процесуального права, що унеможлиблює встановлення фактичних обставин справи, які мають значення для правильного вирішення спору;

228 судових рішень апеляційних судів скасовано з прийняттям Касаційним господарським судом нового рішення у справі, що становить **2,9 %** від розглянутих по суті судових справ у касаційному порядку.

залишилося нерозглянутими на кінець року **1 530** процесуальних звернень, або **11 %** від тих, що надійшли.

У Касаційному господарському суді проведено понад **5 тис.** судових засідань за участю сторін справи.

З метою забезпечення сталості та єдності судової практики у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом, на розгляді судових палат та об'єднаної палати Касаційного господарського суду перебувало **100** справ, з яких розглянуто по суті **73**.

До Великої Палати Верховного Суду з Касаційного господарського суду передано для розгляду **203** справи, щодо **138** з них провадження закінчено.

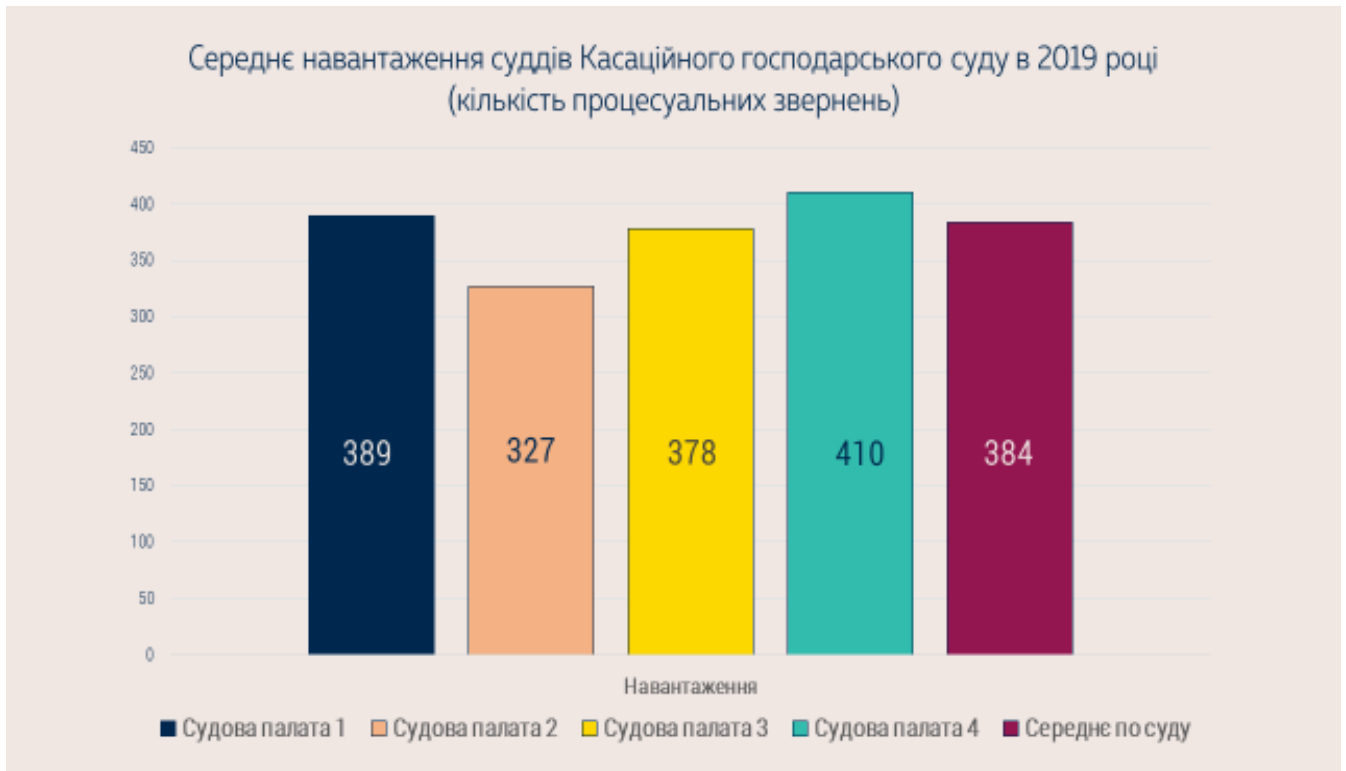
Безперечно, якість роботи суддів Касаційного господарського суду залежить від багатьох факторів, але, незважаючи на всі ці моменти, ефективність роботи суддів касаційної інстанції має досить високий рівень.

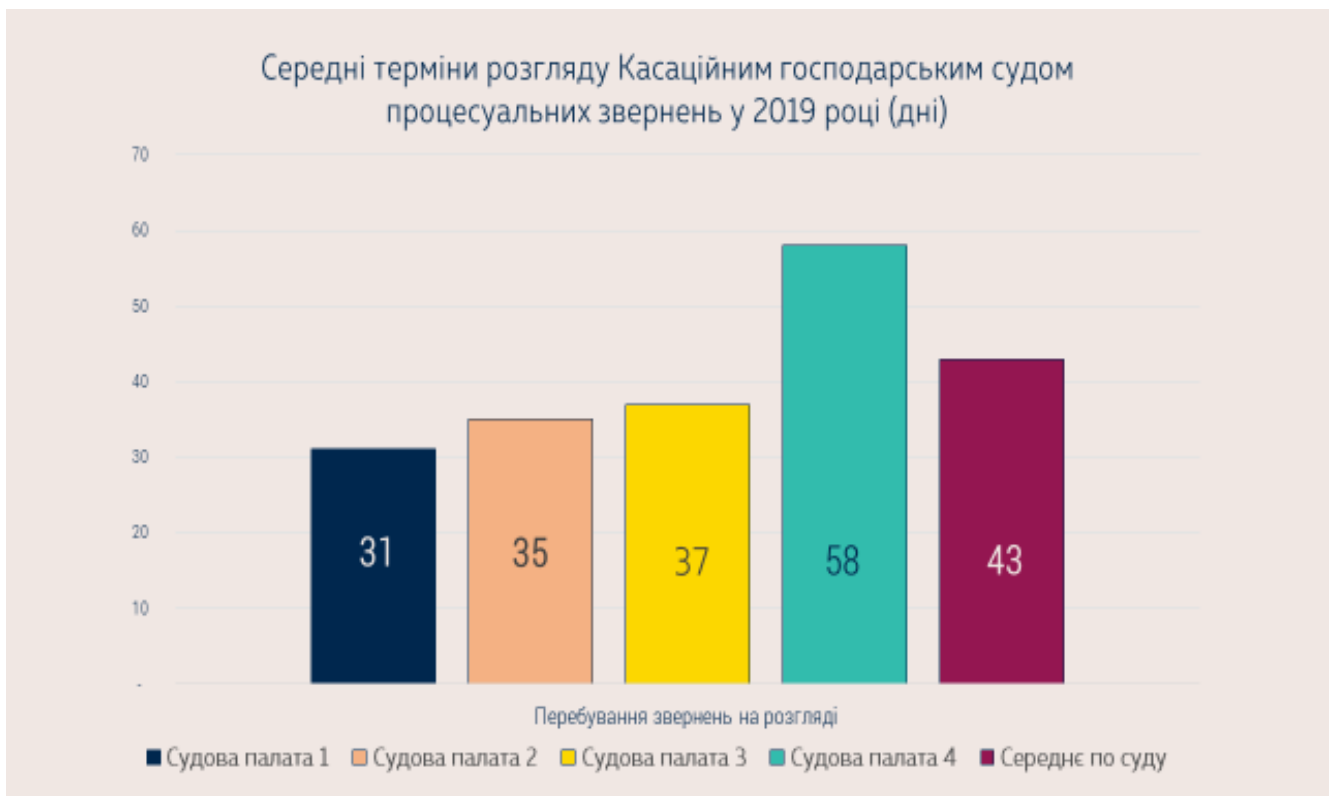
Показник ефективності здійснення судочинства Касаційним господарським судом, рекомендований Європейською комісією з питань ефективності правосуддя, становить майже **94 %** розглянутих процесуальних звернень, зокрема за судовими палатами:

- для розгляду справ про банкрутство – **99,3 %** процесуальних звернень;
- для розгляду справ щодо захисту прав інтелектуальної власності, а також пов'язаних з антимонопольним та конкурентним законодавством – **94,3 %** процесуальних звернень;
- для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів – **93,5 %** процесуальних звернень;
- для розгляду справ щодо земельних відносин та права власності – **90,1 %** процесуальних звернень.

Ці показники є досить високими і свідчать про раціональне планування та розподіл ресурсів для своєчасного розгляду судових справ.

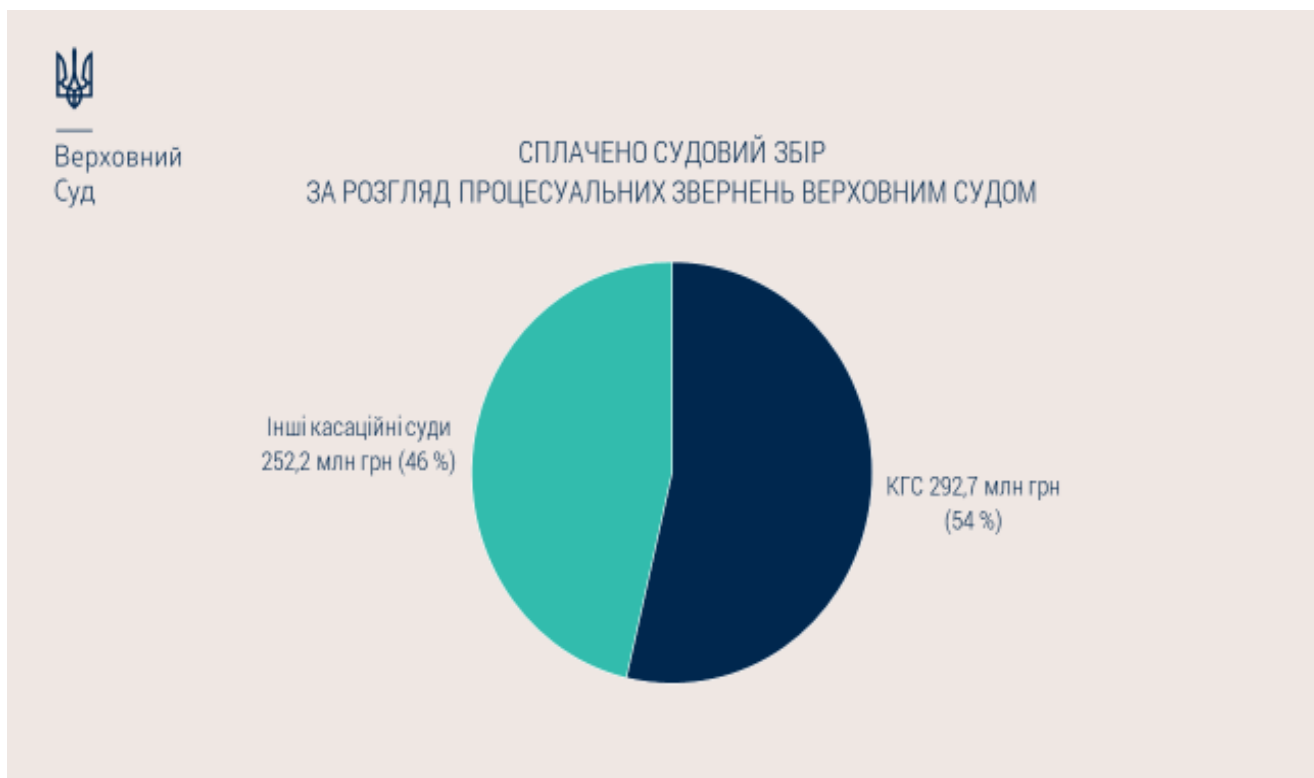

У 2019 році середній рівень навантаження суддів Касаційного господарського суду з урахуванням їх фактичної чисельності становив **384** процесуальних звернення, що перебували на розгляді.

Середній термін перебування процесуальних звернень на розгляді в Касаційному господарському суді становить близько **43 дні**.

Проаналізовані дані свідчать про залежність кількості надходжень та розглянутих процесуальних звернень у звітному періоді, а отже, й ефективності роботи судді, від кількості робочих днів та днів участі в авторозподілі справ. Чим більше днів відпрацював суддя, тим вищим є показник ефективності його роботи: більше звернень надходить йому на розгляд – більше розглянутих звернень у звітному періоді.

За звітний період до спеціального фонду Державного бюджету України за розгляд справ Верховним Судом надійшло **544,9 млн грн**, з яких за розгляд справ Касаційним господарським судом – **292,7 млн грн**, що становить майже **54 %** від загальної суми.

3.2. Робота судових палат, секретаріату Касаційного господарського суду та інших підрозділів

Безперечно, якість роботи насамперед залежить від злагодженої співпраці як судових палат, так і секретаріату Касаційного господарського суду.

Протягом 2019 року спільно із судовими палатами і секретаріатом Касаційного господарського суду проаналізовано судову статистику та вивчено судову практику; забезпечено господарські суди методичною інформацією з питань правозастосування шляхом проведення круглих столів, семінарів тощо, що сприяло якісному здійсненню правосуддя та формуванню позитивного іміджу Верховного Суду. Співпраця з проектом Twinning Ради Європи та іншими подібними проектами сприяла обміну досвідом з країнами – членами ЄС, США у сфері судового адміністрування, здійснення правосуддя.

II. Основні тенденції звітнього періоду

Варто нагадати, що вирішення господарських спорів у максимально стислі строки залишається характерною рисою господарського судочинства, що сприяє зміцненню законності та прозорості ведення бізнесу, створенню сприятливого інвестиційного клімату.

Неабияку роль в цьому відіграє і Верховний Суд, який забезпечує єдність правозастосовної практики, сприяє ліквідації різних підходів до тлумачення одних і тих самих норм законодавства, уніфікації правозастосовної практики та наближення її до міжнародних стандартів судочинства.

Опитування відвідувачів місцевих господарських судів

Протягом 2019 року в судах господарської юрисдикції було проведено анонімне опитування серед відвідувачів господарських судів з метою здійснення аналізу доступності суду, дотримання термінів судового розгляду та сприйняття роботи суддів.

Результати цих опитувань ще раз засвідчили авторитет господарських судів.

Так, у місцевих господарських судах оцінили на відмінно:

- доступність суду – 71 % опитаних;
- дотримання термінів судового розгляду – 67 % опитаних;
- сприйняття роботи суддів – 67 % опитаних.

Опитування відвідувачів апеляційних господарських судів

В апеляційних господарських судах на відмінно оцінили:

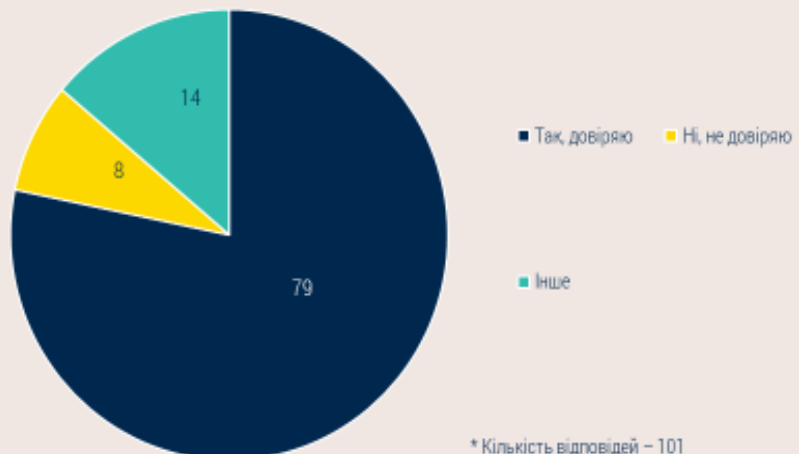
- доступність суду – 83,5 % опитаних;
- дотримання термінів судового розгляду – 73 % опитаних;
- сприйняття роботи суддів – 72,5 % опитаних.

Верховний Суд

Результат опитування учасників судового процесу, проведеного в КГС

Чи довіряєте ви суду, в якому розглядається ваша справа?

* Кількість відповідей – 101

У Касаційному господарському суді на запитання «Чи довіряєте ви суду, в якому розглядається ваша справа?» ствердно – «Так» відповіли **79 %** респондентів.

Незважаючи на суспільно-політичні події, які відбуваються в державі, **статистичні показники діяльності господарських судів** засвідчують провідну роль господарського судочинства у забезпеченні незалежного, компетентного та справедливого правосуддя.

Підписуйтесь на нашу сторінку у Facebook
fb.com/supremecourt.ua